

INTERNA MEDICINA

Tečaj trajnog usavršavanja liječnika: „Odabrane teme iz hipertenzije i nefrologije“

Početak lipnja 2012. godine u Zagrebu je održan Tečaj trajnog usavršavanja liječnika: „Odabrane teme iz hipertenzije i nefrologije“ u organizaciji Hrvatskog društva za hipertenziju, Društva za razvoj nefrologije „Prof. dr. Milovan Radnić“, Zavoda za nefrologiju, arterijsku hipertenziju, dijalizu i transplantaciju Kliničkog bolničkog centra Zagreb te Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Tečaj ima tradicionalni karakter i nastavlja se na slične tečajeve trajne edukacije koje je organizirao tadašnji Zavod za nefrologiju i arterijsku hipertenziju KBC-a Zagreb u Ininoj zgradi od 1998. do 2004. godine. Tečajevi su uvijek bili dobro posjećeni jer je na njima govoreno o brojnim temama iz svakodnevnog rada s naglaskom na praktično i novo. Predavači su bili vodeći stručnjaci, a tečajevima je nazočilo više od 400 kolega raznih struka.

Ove je godine nastavljena tradicija koja je na čelu s prof. Duškom Kuzmanićem započeta prije petnaestak godina: ponovo je organiziran tečaj, ovaj put u novom prostoru, ali s istom koncepcijom. Tečaj je obuhvatio aktualne teme iz hipertenzije i nefrologije s namjerom da okupi liječnike opće medicine, interniste, nefrologe, kardiologe, pedijatre i sve ostale koji su uključeni u zbrinjavanje bolesnika s hipertenzijom.

Slijedeći dobru praksu Hrvatskog društva za hipertenziju, usporedno je održan i Simpozij medicinskih sestara u hipertenziji kako bi se unaprijedio timski rad i poboljšalo zbrinjavanje bolesnika.

Program tečaja

Brojne teme obuhvatile su različite aspekte u zbrinjavanju bolesnika s hipertenzijom: dijagnostika i promjene životnih navika (Kontinuirano mjerenje tlaka – kada i kako?; Kućno mjerenje tlaka – koji uređaj, koliko i kada?; Što kada živa bude zabranjena?; Mikroalbuminurija –

U organizaciji Hrvatskog društva za hipertenziju, Društva za razvoj nefrologije „Prof. dr. Milovan Radnić“, Zavoda za nefrologiju, arterijsku hipertenziju, dijalizu i transplantaciju Kliničkog bolničkog centra Zagreb te Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, održan je 1. i 2. lipnja ove godine u Zagrebu Tečaj trajnog usavršavanja liječnika „Odabrane teme iz hipertenzije i nefrologije“. Tečaj nastavlja tradiciju ranijih sličnih tečajeva trajne edukacije koji su bili organizirani od tadašnjeg Zavoda za nefrologiju i arterijsku hipertenziju KBC-a Zagreb u Ininoj zgradi od 1998–2004. godine, a bili su prepoznati od brojnih kolega kao kvalitetni i uvijek dobro posjećeni s obzirom da su govorili o brojnim temama iz svakodnevnog rada ali uvijek s naglaskom na praktično i novo. Ovogodišnji tečaj donio je jednako aktualne teme.

Prof. dr. sc. Bojan Jelaković, predsjednik Hrvatskog društva za hipertenziju, govorio je o renalnoj denervaciji – novoj metodi u liječenju rezistentne hipertenzije

Akademik Davor Miličić i doc. dr. sc. Sanjin Rački predsjedavali su sekciji o specifičnostima farmakološkog liječenja

podatak za svakog hipertoničara; Prehrana hipertoničara – smanjenje unosa kuhinjske soli), stare dvojbe i noviteti u farmakološkom liječenju (Mjesto diuretika u liječenju hipertenzije; Renoprotekcija kalcijevih blokatora?; Kontroverze oko beta-blokatora; Mjesto fiksnih kombinacija u liječenju hipertoničara, Uloga statina u liječenju hipertoničara s multiplim čimbenicima kardiovaskularnog rizika; Antikoagulantna terapija u hipertoničara; Kombinirana blokada RAAS-a; Interakcije antihipertenziva), dijagnostika i liječenje sekundarnih oblika hipertenzije (Što sa slučajnim nalazom tumora nadbubrežne žlijezde; Renovaskularna hipertenzija – što i kada?) te komplikacije hipertenzije (Atrijska fibrilacija i hipertenzija, Periferna arterijska bolest – dijagnostika i liječenje; Kognitivna funkcija u hipertoničara; Eretilna

disfunkcija – tko se boji problema?). Prikazane su specifičnosti u zbrinjavanju određenih skupina bolesnika kao što su dijabetičari, bolesnici na dijalizi, problem hipertenzije u žena te starijih bolesnika (Hipertenzija i dijabetička nefropatija; Priprema bolesnika za nadomještanje bubrežne funkcije; Pretilost, bubrežna bolest i hipertenzija; Vitamin D u bubrežnoj bolesti i hipertenziji; Hipertenzija u žena – hormoni prije i poslije; Hipertenzivni sindrom u trudnica i djece; Hipertenzija u starijih osoba).

Održavanje zdravih životnih navika – temeljni ulog u zdravlje

Najvažniji zaključak zasigurno je onaj o važnosti održavanja zdravih životnih navika kao temeljnog uloga u zdravlje svakog hipertoničara, s posebnim naglaskom na pravilnu prehranu i smanjenje unosa kuhinj-

Mr. sc. Ivan Pećin, rizničar Hrvatskog društva za hipertenziju, održao je predavanje o metaboličkim učincima aldosterona

Mr. sc. Tajana Željko i dr. Tina Katić vodile su raspravu u sklopu sekcije o mjerjenju tlaka i promjeni životnih navika

O pravilnoj prehrani u hipertoničara u našim uvjetima govorila je dr. sc. Darija Vranešić Bender

ske soli. Važna za svakodnevni rad bila su i predavanja o prednostima i manama kućnog mjerenja arterijskog tlaka kao i indikacije i tumačenje nalaza kontinuiranog mjerača arterijskog tlaka, sve raširenije metode u evaluaciji hipertenzivnog bolesnika. Naglašena je važnost dobrog poznavanja prednosti i nedostataka tih metoda kao i korištenja provjerenih aparata s preporukom međunarodnih društava.

Predavanja o različitim mogućnostima farmakoterapijskog liječenja bilo je više. Prikazana je korisnost primjene diuretika, i to osobito klorotalidona, koji se pokazao učinkovit u snižavanju arterijskog tlaka, što je još uvijek najvažnije za smanjivanje kardiovaskularnog rizika, kao i fiksne kombinacije antihipertenziva kao lijekova prvog izbora, osobito u liječenju visokorizičnih hipertoničara kod kojih je potrebna brza i učinkovita kontrola tlaka uz manju učestalost nuspojava i bolju suradljivost u uzimanju lijekova.

Primjena beta-blokatora u hipertoničara i dvojna blokada renin-angiotenzinskog sustava
Zanimljivi su bili prikazi dvije teme oko kojih se vode brojne rasprave: primjena beta-blokatora u hipertoničara i dvojna blokada renin-angiotenzinskog sustava. Dvojnomo blokadom RAAS-a može se donekle smanjiti tlak i proteinurija, ali bez, za sada, čvrstih dokaza o učinkovitosti takvih kombinacija na ishod kardiovaskularnih incidenata i bubrežnu funkciju, a s dokazano većom učestalosti nuspojava. Što se tiče primjene beta-blokatora, naglašena je važnost razlikovanja „novih“ od

Dvojbe u svezi s dvojnomo blokadom RAAS-a prikazao je dr. sc. Mario Laganović

„starih“ skupina beta-blokatora te su potvrđene etablirane indikacije za primjenu te skupine lijekova u hipertoničara. Istaknuta je potreba izbjegavanja „starih“ beta-blokatora i osobito kombinacija s tiazidskim diureticima u bolesnika sklonih razvoju dijabetesa kao što su npr. bolesnici s metaboličkim sindromom.

Govoreći o potencijalnoj renoprotekciji kalcijevih blokatora, razjašnjene su dvojbe o pojedinim predstavnicima te skupine i istaknuta prednost nedihidropiridinskih predstavnika (npr. verapamil) nad dihidropiridinskim kalcijevim blokatorima. Osobito edukativan i praktičan bio je prikaz interakcija antihipertenzivnih lijekova kroz primjere iz prakse kako s drugim čestim lijekovima koje uzimaju hipertoničari, tako i s različitim dodacima prehrani koji se svakodnevno koriste.

Zanimljivi su bili prikazi primjene određenih skupina lijekova u specifičnim indikacijama kao što su antikoagulansi u fibrilaciji atrijske skrenuta je pozornost na procjenu CHADS2-VASc scora i smjernica Europskog društva za hipertenziju te hiperlipidemija u hipertoničara i bubrežnih bolesnika. Pritom je pri-

O prednostima diuretske terapije u hipertenziji govorio je prof. dr. sc. Igor Francetić

kazano mjesto statina u njihovom liječenju, osobito u svjetlu novih smjernica za liječenje hiperlipidemije u kojima je kronična bubrežna bolest izjednačena s koronarnom bolešću srca kada je u pitanju kardiovaskularni rizik. Zanimljiv prikaz odnosio se na ulogu vitamina D u bubrežnih bolesnika, ali i hipertoničara, na njegovu osteoprotektivnu i nefroprotektivnu ulogu, kao i na povoljne metaboličke i kardiovaskularne učinke.

Bolesti i stanja udruženi s hipertenzijom

Nažalost, hipertenzija je bolest koja rijetko ide sama pa je serija predavanja bila posvećena brojnim bolestima i stanjima udruženim s hipertenzijom koje je često prate, bilo da su uzrok ili posljedica. Za fibrilaciju atrijsku prikazan je učinak hipertenzije na srce te istaknuta važnost blokatora renin-angiotenzinskog sustava kao skupine lijekova za koje je dokazano da smanjuju rizik novonastale fibrilacije atrijske.

Nadalje, za periferne bolesti arterija, stanja koje značajno pridonosi nepovoljnoj prognozi kardiovaskularnog bolesnika, prikazane su smjernice Europskog kardiološkog društva

Prim. dr. sc. Mario Ivanuša i doc. dr. sc. Draško Pavlović vodili su sekciju o komplikacijama hipertenzije

Doc. dr. sc. Branko Malojčić prikazao je važnost liječenja hipertenzije u prevenciji kognitivne disfunkcije

Prim. dr. sc. Ružica Šmalcelj prikazala je ulogu vitamina D u bolesnika s bubrežnom bolešću i hipertenzijom

koje su prvi put publicirane prošle godine, a obuhvatile su sve aspekte dijagnostike i liječenja tih bolesnika. Razgovarano je i o erektilnoj disfunkciji u hipertoničara, stanju koje se često prešućuje, a ima značajne negativne posljedice na kvalitetu života hipertenzivnog bolesnika – prikazane su dijagnostičke mogućnosti te smjernice za učinkovito liječenje.

Dijabetička nefropatija česta je komplikacija i u tipu 1 i u tipu 2 dijabetičara, i najčešći je uzrok kronične bubrežne bolesti u razvijenom svijetu. Stoga je prikazan algoritam za otkrivanje albuminurije te smjernice za prevenciju i liječenje, gdje dobra regulacija glikemije i arterijskog tlaka (osobito blokatorima renin-angiotenzinskog sustava) predstavlja temelj terapije. Na dijabetičku nefropatiju nadovezao se i prikaz terapijskih mogućnosti u bolesnika na bubrežnom nadomjesnom liječenju – od patofiziologije do mogućnosti dijalize i antihipertenzivnih lijekova u kontroli hipertenzije u toj specifičnoj grupi bolesnika.

Na kraju je prikazan učinak hipertenzije na kognitivnu disfunkciju u hipertoničara te važnost antihipertenzivnog liječenja na razvoj demencije.

Specifičnosti liječenja hipertenzije

Osim kod pojedinih bolesti, prikazane su i specifičnosti liječenja hipertenzije u određenim skupinama bolesnika. Kod hipertenzije u žena govorilo se o spolnim hormonima tijekom generativnog razdoblja, kao i o hormonskom nadomjesnom liječenju, kardiovaskularnom riziku, indikacijama i kontraindikacijama

za njihovu primjenu. Hipertenzija u trudnoći prikazana je iz šireg aspekta, hipertenzivnog poremećaja koji pogađa trudnicu, ali i dijete, koje može nositi rizik za razvoj kardiovaskularnih i bubrežnih bolesti u kasnijem životu (tzv. fetalno programiranje).

Nadalje, prikazana je povezanost pretilosti s hipertenzijom i bubrežnom bolešću, s posebnim osvrtom na ulogu leptina i adiponektina, također i osobitosti hipertenzije, njezine komplikacije i specifičnosti liječenja kod starijih osoba, najbrže rastuće dobne grupacije u svijetu.

Sekundarni uzroci hipertenzije i renalna denervacija

Sekcija posvećena sekundarnim uzrocima hipertenzije pobudila je znatno zanimanje. Prikazan je štetan učinak aldosterona na niz patofizioloških procesa u brojnim organima, osobito srcu, mozgu i krvnim žilama, te mogućnosti liječenja. Na navedeno predavanje nadovezao se i prikaz dijagnostičke i terapijske dileme kod slučajnog nalaza tumora nadbubrežne žlijezde, što se sve češće nalazi kod hipertoničara, ali i drugih bolesnika – prikazan je dijagnostički algoritam te interpretacija nalaza uz terapijske opcije.

Na kraju je bilo govora o renovaskularnoj hipertenziji, najčešćem uzroku sekundarne hipertenzije: u dinamičnoj raspravi govorilo se za i protiv vaskularnih intervencija te korisnosti za snižavanje arterijskog tlaka i očuvanje bubrežne funkcije, osobito u svjetlu velikih studija koje su dale donekle kontradiktorne odgovore.

Posebno zanimanje pobudilo je predavanje o novoj metodi u liječenju rezistentne hipertenzije – renalnoj

denervaciji. Metoda za sada pokazuje izvrsne rezultate u liječenju bolesnika s rezistentnom hipertenzijom, ali može biti korisna i farmakoekonomski isplativa samo ako se koristi kritično i u strogo indiciranih bolesnika.

Osobito je koristan bio dio tečaja u sklopu koga se razgovaralo o suradnji liječnika primarne i sekundarne zdravstvene zaštite koja je nedostatna, što često dovodi do otežanog provođenja određenih dijagnostičkih i terapijskih postupaka. Istaknuti su problemi te predložene mjere za njihovo rješavanje.

300 sudionika, 29 predavača, 35 predavanja

Tečaj je bio popraćen izložbom farmaceutike i s nekoliko sponzoriranih simpozija na kojima se govorilo o prednostima određenog modaliteta liječenja bolesnika s hipertenzijom. U radu tečaja sudjelovalo je oko 300 sudionika, a 29 predavača iznijelo je 35 predavanja. Broj zanimljivih i korisnih informacija nadilazi mogućnosti ovog kratkog prikaza zbog čega zainteresirane čitatelje upućujemo na web stranicu Hrvatskog društva za hipertenziju www.hdh.hr, gdje se može naći Syllabus tečaja u kojem su navedeni sažeci predavanja popraćeni dijapozitivima s predavanja.

Tečaj ne bi bilo moguće organizirati bez podrške brojnih farmaceutskih tvrtki koje zajedno s Hrvatskim društvom za hipertenziju surađuju u brojnim akcijama usmjerenim promicanju dijagnostike i liječenje hipertenzivnih bolesnika.

*mr. sc. Mario Laganović, dr. med.,
Zavod, za nefrologiju, arterijsku hipertenziju, dijalizu i transplantaciju
KBC-a Zagreb*